

EPERJESI LAPOK

Sárosmegye s városainak társadalmi s gazdasági érdekeit képviselő hetilap.

AZ „EPERJESI SZÉCHENYI-KÖR” ÉS A „SÁROSMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET” KÖZLÖNYE.

Szerkesztői iroda:
Megyeház.
Ide intézendő minden a lap szellemi részét illető közlemény
Kiadóhivatal:
Az EPERJESI NÉPBANK helyiségeiben, főutca 2 ik sz. a.

Megjelen: minden vasárnap.
Előfizetési ár: vidékre postán vagy helyben hához küldve:
Egy évre 5 frt — kr.
Félévre 2 „ 50 „
Negyedévre 1 „ 25 „

Hirdetési díj:
háromhasabos petit sor egyszeri hirdetése 5 kr., többszörös
hirdetés jutányosabb.
Bélyegdíj: minden hirdetésért külön 30 krajczár.
Nyiltér minden sor 10 kr.

Erdeink állapota.

I.

A magyar birodalom erdőségei a legújabb statisztikai adatok alapján 15.868.136 katasztrális holdat borítanak, mely tekintélyes számból meggyékre 220.474 katasztrális hold esik.

Sárosmegye tehát az erdőség kiterjedését illetően hazánk azon kevés megyéi közé sorozható, melyeknek egyik legfőbb hivatása az észszerű faipar kultiválása, a mi természetesen ismét csak úgy érhető el, ha úgy a magán, mint a testületek tulajdonát képező erdők helyesen, megfelelő üzemterv szerint kezeltenek s a bennük rejlő fakincs észszerűen feldolgozva hozatik a forgalomba.

Mielőtt behatóan hozzáfognánk erdeink állapotának s kezelésének, továbbá a nálunk kifejtett faipar taglalásába, szükségesnek látjuk a területarányt konstatálni, melyben megyénk erdősége a tulajdonosok közt megoszlik.

Kétezer holdon felüli erdőbirtokos Sárosban mindössze 18 van. Elsőnek áll Frigyes Anhalt-Dessau herceg 14562 holddal, utána következik a m. kir. kincstár 12730 holddal, továbbá Kassa sz. kir. város 11876, Bártfa város 6088, Salamon Géza 4242, gróf Wolkenstein Mária 3942, gróf Erdődy István 3777, gróf Széchenyi Agota 3592, krompachi vasgyár 2633, Salamon Atilla 2503, Eperjes város 2476, gróf Erdődy István s Rezső 2452, gróf Wengerszky Győző 2405, gróf Erdődy Lajos 2377, gróf Dessewffy Gyula örökösei 2355, gróf Sztemay István 2303, Homberg Agoston 2118 s Bánó Miklós 2057 holddal.

Kétezer holdon aluli jelentékenyebb erdőbirtokos 16 van, u. m.: Paschke Gyula 1989, m. kir. közalapítvány 1902, Katsér Márk 1877, Keczer Miklós 1876, Péchy Luezián örökösei 1796, Fieker Rezső 1758, Kis-Szeben város 1744, Katsér János 1679, Piller Kálmán 1555, gróf Andrassy Dénes 1383, gróf Péchy Szilárd örökösei 1337, báró Skrbenszky Fülöp 1229, gróf Dessewffy Pál 1170, báró Ghillány-féle magánalapítvány 1101, Menedorfer Károly 1089 és Péchy László 1005 holddal.

E két csoport összesen 108.978 katasztrális hold erdőterületet bír, — míg a községek, volt urbánságok, egyházak, lelkészek, tanítók, iskolák, jegyzők,

közbirtokosságok s társulatok esakis 38299 hold erdőséget mondhatnak a magukénak.

A többi 73197 hold erdőtalaj kisebb részében egyes megyebeli magántulajdonát képezi s a hivatalos jelentés szerint csupán ezen erdőség egy részének állapota mondható nem kielégítőnek.

Tagadhatlan tény az, hogy az erdőtörvény életbe lépte előtt megyénk erdőségeinek az állapota épen nem volt jónak mondható. A nem szakzerű kezelés, rossz utak, — melyek hozzáférhetlenné tették erdőtalajunk legnagyobb részének fakincsét, a célszerűtlen s országserte divott erdőpusztítások nyomai még ma is észlelhetők, habár el kell ismernünk, hogy az állapot azóta örvendően javult s évről évre szemmel láthatólag javul most is.

Igen természetes, hogy legjobb karban a kincstár erdei vannak, minek oka egyrészt abban keresendő, hogy ezen erdőségek már az erdőtörvényt megelőző időszakban is úgy kezeltettek, hogy a jövedelem tartós és a szabályos állapot megközelíthető legyen, — másrészt pedig a kincstárnak inkább módjában áll erdeit jól dotált szakemberek által kezeltenni, mint egyes magántulajdonosoknak, kik a szükségesnél nagy kezelési költséget nem viselhetik el.

A kétezer holdon felüli erdőbirtokok általában kielégítő állapotban vannak.

Az évente kihasznált fatömegek ezen erdőkben az évi fatermést túl nem haladják: a kihasznált területek felújítására és az erdőművelésre egyáltalában megfelelő gond fordítottatik.

Erdőrendészeti szempontból ezen birtokok egyike sem kifogásolható, jöllehet az évtizedek előtti célszerűtlen kezelés nyomai helyenként még most is láthatók. Különösen kiemelendő Bártfa város erdeje, mely a fűrdő mellett terül. Ezen erdő hosszú évek során át parkszerűen kezeltetik s azért nem is esoda, ha oly állapotban van, hogy a szakemberre a legjobb benyomást gyakorolja.

Nem szólhatunk ily elismeréssel Bártfa város többi s Eperjes város összes erdeinek állapotáról, minek különösen az az oka, hogy az előbbi időkben körülbelül kellő szakismeret hiányában rendszeres üzemterv nélkül használtattak ki.

A 2000 holdat meghaladó többi erdők állapota esekély kivétellel egyenlőnek mondható, a mennyiben egyikben sem fordul elő túlhasználat s

a bennük tulnyomóan előforduló bükkösök fatermése alig értékesíthető.

Kivételt képeznek az Anhalt-Dessau herceg bükkösei, melyek — szerződés kötvén az uradalmat — túl nagy területeken használtatnak ki. Erdőrendészeti szempontból azonban ezen erdő állapota sem kifogásolható, amennyiben a beerdősítésről lelkiismeretesen gondoskodva van s a mi fő: a legeltetési tilalom is szigorúan betartatik.

A 2000 holdon aluli jelentékenyebb erdőbirtokok állapota általában még jobbnak mondható, mint az előző csoportbelieké. Ezen erdők legnagyobb része már évtizedek óta tartózkodólag viseltetik kihasználás tekintetében — s így igen természetes, hogy fatöbblettel bírnak, mely alkalomadtával szépen lesz értékesíthető.

A községek, egyházak stb. erkölcsi testületek erdeinek állapota nagyon különböző. Találkozunk köztük igen sok, mely szomorú képét nyújtja egy szakzerűen kezelendő erdőnek, hanem általában nosan annyit mégis kimondhatunk, hogy rosszabbra épen nem fordult, mert viszont igen sok helyen okszerű a kezelés s az üzemterv is megfelelő.

A többi kisebb erdőterületek, melyek magánosok tulajdonát képezik, részben bizony-bizony sajnos állapotban vannak, minek oka különösen a túlságos kihasználás, melylyel szemben a beerdősítés vagy épen nem, vagy nagyon lánghán fogatosítottatik.

Ezekben foglalható össze röviden megyénk erdőségeinek állapota.

A kezelésről s faiparunkról jövő számunkban fogunk szólni.

Különfélek.

Hymen. Iglódy Béni, nagy-sárosi birtokos leányát, Ilonkát jövő hó 2-án vezeti oltárhoz Máthé Gábor ottani birtokos fia.

Eperjes város közgyűlése a hó 27-én azaz szerdán délután 3 órakor lesz. Tárgysorozat: 1) Városi főorvosnak a f. év I-ső negyedére vonatkozó az egészségügy állapotáról szóló hivatalos jelentése. 2) Polgármester beterjeszti a városi kezelés és felügyelet alatt álló pénztárak és alapoknak szabályszerű megvizsgálásáról felvett jegyzőkönyvet. 3) Meghívás a Budapestén f. évi szeptember

TÁRCZA.

Ne mondjátok . . .

*Ne mondjátok, hogy hűn szeretni
Nem tudtam vagy nem tudok már,
Hogy fellobbanó szenvedélyem
Csak kétes röpke kéjsugár.
Az én szívem gazdátlan hárfá,
Hozzá sok kontár-kacsó nyúlt
És játszott rajta össze-vissza —
Csoda, hogy eddig szét nem hullt . . .
De nyuljon hozzá egy szelid kéz
Mely nyájasan pendítse meg
S megérti bús merengő álmát
Szeretni vágyó szívemnek.*

Egy bártfai asszony.

(D. P.) A bártfai ó város házában előzékeny tanácsur mutogatja a pallost, melylyel elődei, a régebb tanácsurak háromszáz év előtt egy hűtlen asszony fejét ütötték le.

Maga a város háza mint egy esiszolt drágakő, becsében ekesen emelkedik ódon stíljével a piac közepén. Csúcsos tetője, fantasztikus faragványai, gyönyörű ajtó-ívezete, magas homlokán a város címere taglóval s az ablakokon a lakatos-művészet remek finomságn rostélyai a középkor legérdekesebb műemlékét adják ki együtt. A gothika megkapó alkotása ez, valamint mellette a templom, mely már csaknem teljesen kiújítva egyik legszebb enemű építmény hazánkban, régészek öröme mindkettő. Különáll a téren egy vaskos négyszögű torony, mely esonkán került egyszerű födele alá. Ez is magasra indult, de az idők zavarai gondoskodtak, hogy mint a Babel, égbe ne nőjön.

Szintén ódon, emeletes házsor keríti a tért fölmagasló homlokkal, oszlop- és erkélydíszítéssel, egy kis Nürnberg képét nyújtva: a hajdani polgárosodás, jólét maradványai. — A város alatt a Tapoly folyik, fedett hid vezet át rajta s a habokba a bástyák és kőfal romjai hulladoznak. A közepkor szellője leng itt is, mint Eperjes főterén. De míg Eperjést vasutja az új korba hozta s a közlekedés új lendületet, új építkezést szült: addig Bártfa forgalmon kívül, érintetlen maradt — és elmaradt.

Pedig valaha ez volt az ország igazi útja nagy Lengyelország felé, az ipar és kereskedés élénk piaca, ez volt a felsőmagyarországi Levante, itt vonultak át a külföldi kereskedők, a magyar és lengyel főurak festői karavánjai, a nyeregből messze kivirító delnők mellett, esatlások kíséretében: jó szomszédjaink kivált fenyeves fűrdőinkben szerettek mulatozni; nem ritkán királyaink kerestek tanyát a várakkal rakott, erődített város felvidéken: Béla király Eperjesen, Zsigmond Zólyomban, Kassán a fejedelmek. S Bártfa felől fenyegettek a becsapások, s e város állta útját, mely kövel páncélezta magát: lakosai, a német telepítvényű magyar polgárok egyformán tudták forgatni a szerszámot és a kardot.

A könyvnyomtatás egyik legelső fészke volt Bártfa annyi ellenséges zaklatás közt. A városház termeiben a fegyverek, sisakok, peecsnyomók, billikomok, vas czéhládák mellett maig is gazdag könyv- és okirattár maradt fenn, sajnos, rendezetlenül s belőlök a tudós urak szívesen hordtak el egyet s mást „buvárlás” végett. Meg van még egy klasszikus levél a husszita invázió korából, melyet maga Akszamt vezér ur küldött a város nyakára. A levél illusztrálva is van szépen: akasztófák vannak alul rárajzolva szép sorban, aztán vesszőcské betűzelve a papírba, végül néhány folton a megsárgult lap kiegészve.

E hieroglifek Demosthenesnél czifrában jelentik azt, hogy miután a bártfaiak a cseh portyá-

zók közül többeket felakasztani merészkedtek: nyissák fel most Akszamt előtt a kapukat s hagyják szerezni pénzt és kincseket dulásig, különben megvirgácsoltatja őket nőstül, gyermekestül, és a várost felperzséli.

Minden idők financeriának ajánlatos mustra ez a zsebrák adóintó czédula.

Velitorisz János volt a város legifjabb tanácsnoka, a legifjabb, de legbölesebb. Régen a királyok, ha privát chatouiljuk kiürült, a városokhoz fordultak egy kis kölcsönért. Mátyás királynak erre jártában elfogyott az utavalója. Husz darab arannyal emberelte meg a szenátus, a mi nagy summa volt az akkori időben s a buzgó Velitorisz addig nem nyugodott, míg ki nem járta, hogy Bártfa kölcsönlevélét szabad királyi városi privilegiumával eserelte be, saját törvénykezéssel s a jus gladiival. Ennek symbolumául meghozta a tanácsnok a pallost is, hüvelyébe rejtve.

Egy-egy turista kivonja az óriási egyenes pengét, melyen pár rozsdafolt vöröslik, de ma is borotvaéles és fénylő sima acél, belül esatorna vájva s higany öntve belé, mely a subintásnál végig fut a pallosson, hogy a halálos esapást sulyosítsa. Megemelik, de a kar lehanyatlik vele. Kores, satnya ivadék! nem a te kezembe való játékszer ez.

Civitas lett már Bártfa, de északról a cseh, délről a török járt kerülgetve körül. Országgyűlést hirdettek a király, követet kelle küldeni Budára, a ki a város életkérdéseit képviselje, oltalmat és segélyt eszközöljön ki. — ki mást, mint Velitorisz Jánost? A zord idők zord törvényekkel jártak: a követet élet-halálra lekötötték, hogy helyéről a város érdekében utolsó perzig nem mozdul. Fialt házas volt, előbb kivívta városa szabadságát s aztán rakott benne fészket. A mely nap menyegzőjét ülte, aznap a szép szomszédnő: Thurán Mártha sötét fátyollal takarta el arezát s a nélkül többé

hó elején megtartandó országos orvosi és közegészségügyi kongresszushoz. 4) Schneider Gyula helybeli birtokosnak folyamodványa a városi polgárok sorába kért felvétele tárgyában. 5) Sárosmegyei jótékony négyeletnek köszönő irata a tánczteremdíj fele részének történt elengedéseért. 6) Elszner Ferencz mérnök betérjeszi a városi malmok gáttervét, kérvén a munkadíj végjárandóságának kiutalványozását. 7) Városi adószedői hivatal bejelenti Laezkó Rezső volt pénztári tisztnek elhunytát. 8) Özv. Laezkó Rezsőné nyug- illetve kegydíjnak és a néhai férje által élvezett tisztí fizetés 3 havi járandóságának kiutalványozásáért esedezik. 9) Özv. Sinkó Erzsébet volt tanítóné nyugdíjának méltányos emeléseért folyamodik. 10) A városi adószedői hivatalnál üresedésbe jött pénzt. tisztí állomásnak s esetleg választás folytán üresedésbe jöhető pénztári irnoki állomásnak, választás utáni betöltése. 11) A v. kapitányi hivatalnál üresedésben lévő II. osztályú irnoki állomás betöltése.

Szentandrassy Lajos ur. az „Eperjesi dal-egylet” védnöke az egyeletnek azon alkalomból, hogy átrándul Kassára az ottani dalárda zászlószentelési ünnepélyére, a kiadások egy részének fedezése czéljából 30 frtot küldött át egy meleg hangon írt levél kíséretében.

Fratta Vilma jutalomjátéka. A kassai színtársulat ez ujonnan szerződött tagjának jutalomjátéka f. hó 16-án volt, mely alkalommal „Szép Heléna” című, ismert operette került színre. A színtársulat megtelt színház két pompás és értékes koszorúval tisztelte meg a szép reményekre jogosító fiatal színésznőt. Háromszor kezdte énekét F. V., és ugyanannyiszor hallgattatta el az elragadtatás kellemes hangját. Fratta Vilma meg lehet elégedve az ovációival, melyet a közönség rendezett számára. Darab végén újra kihívták a jutalmazottat, ki örömtől sugárzó arccal lépett a lámpák elé, hogy az elismerés s hódolat ezen szép nyilvánulását megköszönje. Ugyanezen este F. V. tiszteletére az ifjúság bankettet rendezett, bebizonyítandó, hogy a fiatal színésznő kedvenczüké vált. A banket folyama alatt jutalmazott örömkönyvektől csillogó szemekkel olvasta fel az eperjesi ev. collégium ifjúsága által neki ajánlt költeményt, s viszont az ifjúságra üritő poharát. A derek színésznőből, ki nem hosszú idő óta mozog a világot jelentő deszkákön, idővel, ha hangja majd erősbül, a vidéki színpadok egyik legkiválóbb énekesnője fog válni.

„Botrány az eperjesi színházban”
Kivánsiák vagyunk, hogy ugyan ki fundálta ki ezt a históriát, melyet a kassai lapok, úgyszintén a fővárosiak közül egynehány, kevés varázsióval a fenti hangzatos cím alatt urbi et orbi kürtöl, anélkül hogy a dolog tulajdonképeni állását ismerne. Különösen óvást kell tennünk a Budapesti megjelenő „Színpad” című szaklap ez évi 20. számában megjelent „eperjesi levél”-ben foglaltak, mint olyan dolgok ellen, melyek egyrészt valótlan-ságot kürtölve, másrészt közönségünket is mélyen sértik. Nevezett lap ugyanis azt mondja, hogy a Réthy Laura jutalomjátékán (május 11-én, adatott: „Kornevillai harangok”) „a nagyreményű gymnásiumi ifjúság óriási botrányt inszczenizozott. A közönség elismerő tapsokkal kísérte kedvenczének dalait és játékat s e magukat gymnásistáknak csufoló gyermeközök tartós, piszögést hallattak, még pedig oly erős hangon, hogy mindenki megbotránykozott ezen utcai tempón, mely az egész előadást

nem látták. Szerette a tanácsurat nagyon s az mellőzte. Egy közsorsu leányért, kinek büszke neve most Velitorisz Anna.

Egy régi polgári költő elő is adja a dolgot német versekben:

Kedves volt Anna, szeretett és
Boldog volt férje, a derek tanácsur.
De csuf, irigy banya a leskelődés,
Im, üdvöket hogy dulda szét galádul.

A város a derek tanácsost
Budára küldte fel követnek
„Isten veled, nóm!” — „Férjem, isten áldjon!
Férjem, kiért szívem, szívem reped meg!”

„Hát még enyém, oh nóm! De kötelesség.
A város, Bártfa, a tanács parancsol!
Hová leszek, egy évre válna töled.
Egy évig elszakítva ajkadról!”

Egy évre! Kegyetlen hosszú határidő a hitveseknek. A mostani feleséges honatyák a három évet is keveslik, ötre akarják kiterjeszteni a gyöngy-életet.

De Anna nem maradt magára hagyatva. Ott volt a lemondásában nemes Thurán Mártha, a nőnek, ki az ő boldogságát bírja, barátja. Jobb gondviselőre nem bízhatta Velitorisz János. Még egy esők, még egy ölelés, még egy köny, lovára vetette magát s elvágtatott.

Mit ér a női köny! Egy évig
Budáról ő nem mozdulhat ki, bárha
Neje halódnék, mert legszentebb érdek
Szenvedne véle: a civitas, Bártfa!

Ki bizik női könyben! Arczát
Szép számaözvegy bánat harmatával
Addig locsolta, hogy a hőmezőkben
Rózsá fakadt, örömmek bíborával

Hét hónap telt el. Mig a követ odafenn fáradt a közérdekben, sűrűbbek lettek a veszély felhői a város körül, a martalóc seregek mind közelebb

zavarva és megrontva, annak egész tartama alatt, három órán át, tartott a nélkül, hogy a rendőrség csak egy lépést is tett volna e skandalum elfojtására.” Ha idegen ember olvassa végig e roszihi szeműség sugallta sorokat, bizonyára azt fogja gondolni, hogy azon az estén az üvöltés, sivitás s füttyléstől, mely három órán át tartott (ubi mens et ratio!) — a szereplők énekét s játékát abszolúte nem lehetett élvezni. Felvilágosításul a tény-álladékok egész pártatlanul a következőkben adjuk: Réthy Laurát ugyanis az említett este minden nyílt jelenetben is óriási tapsokkal fogadták, mely körülmény aztán igazán zavarta az előadást. A piszögés tehát, mely hallható volt, korántsem akart tüntetés lenni R. L. ellen, csupán a zaj s taps beszüntetését célozta, a mint hát ezt nemcsak ezen a jutalomjátékon, hanem bármikor is tapasztalhattuk, ha nyílt jelenetben tapsoltak. Sőt magunk is kimondjuk, hogy nyílt jelenetekben nincs helyén a viharos tapsolás, melynek zaja a szereplők hangját teljesen elnyomja. Mi voltunk azok, kik a legelsőben méltányolni tudtuk a R. L. művészetét, s higgyék el az illetők, hogy az efféle tulbuzgó tüntetésre épen nem volt szükség, mert hiszen a publikum R. Laurát, mint kedvenczét anélkül is mindenkor kitüntette. A mi a rendőrségre vonatkozó megjegyzést illeti, határozottan kijelentjük, hogy annak feje egész helyesen eslekedett, midőn közegéit nem vonta bele a dologba. (Ez lett volna aztán még csak az igazi botrány!) Tetszés, avagy nem tetszés szabad mindenkinek nyilvánítani a színházban! Ez volna a jelzett levélnek szelidebb része. Hanem az illető czikkíró még tovább megyen s arra a vakmerőségre vetemedik, hogy egész pozitívással kimondja, hogy „Eperjesen színészet nem kell, színházba nem járnak, mert mint mükedelő mind-egyik egy-egy nagy művész.” Engedje meg az illető, hanem az épen nem áll jogában s tehetségében, hogy ő kritizálja meg a mi mükedelőink művészetét, kik bizonyára vannak oly művészek, mint a czikkíró ha ugyan nem jobbak. Aztán, hogy kell-e ide színészet, vagy nem? arra épen nem illetékes az illető. Csóka S. igazgató nem ment el innen deficiált, azt pedig szintén nem kívánhatja senki sem, hogy Eperjes város közönsége a holt időben hűsöz fazeka legyen a színigazgatóknak. Aztán azt is tekintetbe kell ám venni, hogy a mi színházunk sokkal nagyobb, mint a kassai, holott Kassaváros háromszor oly népes, mint Eperjes s színházlátogató közönsége is a társadalom több rétegéből áll, míg nálunk mindig egy és ugyanazon közönség jár a színházba. „Abau és Sáros között pedig kordont épen nem kell húzni”, állunk mi a műveltség olyan fókán, sőt értelmiségünk is van akkora, hogy az abaujak bátran s minden pirulás nélkül kezét foghatnak velünk. Igenis kellene kordont húzni a tisztességes jóhiszemű, s a roszihi szemű tudósítások közt, kik egy mindig jó hírben álló város reputációját minden alapos ok nélkül az egész ország színe előtt sértik, mely kvalifikálatlan eljárást különben a magunk részéről egyszerűen ignoráljuk, s hisszük, hogy minden jóra való ember velünk hasonlóan érez!

Katonai behívó-jegyek kézbesítése. A szabadságot s tartalékos katonák behívó-jegyei, ha azok az illetőknek azon okból nem kézbesítendők, mivel magukat tartózkodási helyük változtatásánál szabályszerűleg nem jelentették, vagy nem gon-

doskodtak arról, hogy a behívó-jegyek nekik egy harmadik személy által kézbesítenek az érdekelt felek illetőségi községében a szabadságot katonák behívó-jegyei 8 napig, a tartalékos katonáké pedig 6 hétig függesztendők ki, mindkét esetben azonban, ha a behívó-jegy meghatározott napról szól, a tul is, egész a behívási határnapig terjedjen. A szabadságot állománybeli honvédeknek szóló s kézbesíthetlen behívó-jegyek szintén 6 hétig függesztendők ki.

Közegészségügy. Hogy megyénkben a közegészségügyi állapotok nem mindenütt oly aggasztók, mint a milyeneknek a b. lapok 20-ik számában voltak jelezve, kitűnik egy szintén Sáros-megye területén fekvő község népesedési adataiból. A község neve A-Szalók, megyénk legnépesebb községeinek egyike, a mennyiben az 1880-iki népszámlálás szerint lakosainak száma 1268. E községben 1882. született 55, meghalt 39 egyén. 1883. született 38, meghalt 27. 1884. született 48, meghalt 26 egyén. 1885. eddig született 24, meghalt 11 egyén. Összesen született 165, meghalt 103 egyén. Ebből látható, hogy 1882. év január 1-től a mai napig 62 lélekkel szaporodott meg. Ha ebben az arányban folyton haladni fognánk, betven esztendő múltán községünk lakóinak száma épen meg fog kétszerezned. E számításba nincsenek fölvéve a mi legújabb polgártársaink, kik e tekintetben semmiképen sem akarnak keresztény polgártársaink elsőséget engedni! — Pedig a várostól igen messze lakunk; akármerre fordulunk, három óra hosszat kell tengely fölött ülnünk; az orvosi segély ennél fogva csak a legtrikább esetekben vétetik igénybe, annyira, hogy bátran állíthatom, miszerint a legközelebb mult három esztendő alatt, a hivatalos látogatásokon kívül, orvos községünkben legfeljebb háromszor fordult meg! Mi ebből a tanulság? No, de nem írom meg, mert még meggyűlhetne a bajom! Medium honora, propter necessitatem! Magyarul: az orvost honoráld, mert rászorúl.

Uri bíró. Ternye községben a bíró-választás Semsey Géza, járásbeli szolgabíró elnökléte s tapintatos vezetése mellett f. hó 11-én ejtetett meg, még pedig oly pártatlanul, kitűnő eredménnyel, a melyet ritkán van alkalmunk konstatálni. Az ottani irányadó köröknek ugyanis ezzen állásra sikerült Bánó Géza urat, ottani földbirtokost megnyerni, ki nemesen gondolkodva, készséggel fogadta el a sokak által fitymált, lenézett községi bíróságot. Igen természetes, hogy egyhangulag lett megválasztva arra az állásra, mely korántsem oly kis tényezője a nép anyagi s erkölcsi jólétének, avagy hanyatlása s süllyedésének, mint a milyenek azt sok laikus tartja. Az ujonnan megválasztott bíró azzal kezdte müködését, hogy bírói fizetését felajánlotta az ottani iskola szükségleteinek fedezésére és még külön saját erszényéből a tanító igen szerény díjazásának javítására egyelőre 12 évi idő tartamra 50 frtot ajánlott fel nagylelkűen. Bánó Géza úrnak ezen főkelt nemes gondolkodása s nagylelkűsége önmagát dicséri s korántsem szorul dicsőítésre.

A mi lámpáink. A mi utcai lámpáinknak nem csak az a roszt tulajdonsága van meg, hogy kritikán aluli kivilágításban részeltetik a város lakóit, hanem e mellett még abban a meglepetésben részesítik az embert, hogy tisztességesen bepetroleumozzák a kabátját, kalapját stb. — Olyan jól vannak ugyanis összeállítva, hogy a petroleum ki-

— Ki jött ide be az éjjel, nagyasszonyom?
Anna elsápadt, de elég nyugodtan azt felelé:
— Ide? Ki jöhetett volna be éjnek idején?
— De van, a ki látta.
— Látta? Nem láthatta senki! Ki látta?

— Az én vagyok, Anna! — szólt belépve Thurán Mártha. Nézz arczomba, most eldobom a fátyolt. Férjed imád, a kit imádtam én. O csak azért nincs melletted, mert fejevel játszik, ha egy perezre is elhagyja helyét s mert ha kötelességét megszegné, nem érezné becsületesnek magát. Mit tud ő rólam, ki szívére nézve nem is vagyok! de én szeretem őt s nem szűnök meg gyászt viselni érte, kit elvesztettem. Te pedig megtörőd hűségedet s férjed házában csalod meg férjedet!

Anna ájtultan rogyott össze. A kertek átvizsgálták: a férficsizma nyomai be és kivezettek a házba, a kertben át az utczára s ott elvesztek. A kópálank alatt pedig ott találtak egy fél ezüst sarkantyut, mely ugrás közben hullott le.

Anna börtönbe került. A házasságtörő nőnek a barbár középkorban akként intézték el a válópörét, hogy fejét elválasztották testétől.

Ki volt a bűntárs? nem volt lehetséges rá jutni. A nő hallgatott és tagadott. És nem törte meg a gyalázat, sőt titkon vissza-vissza tért arczára az a ragyogó mosoly, mely a boldogoké, melylyel Thurán Márthát ölte. E nő makaes és megátalkodott volt. Csak azt kérte, tudósítsák férjét, de a közlekedés el volt vágva Budával a tél s a környező ellenségek miatt. Azt kérte aztán, függeszszék fel az ítéletet, míg az év eltelik s férje hazatér; nem roszt számítás: hiszen egy férjné, ha szeret, gyöngébb nines s áldja azt, a ki elhiteti, hogy nines megalva, a bűnbánat erénye pedig nem egyszer szerzett már bocsánatot a vétkek nőnek.

S a szigorú bírák a corpus delicti daczára sem mertek még pálcázni a bűnös felett. A

kiesepseg belőlük, miáltal a járó-kelők ruhája épen nem esékly károkat szenved. A hatóság illetve a kivilágítást bérlo uri ember intézkedhetnék, hogy a rendellenesség mihamarabb orvoslást nyerjen.

Felülvizsgálat. Az ez idei fősorozásnál felülvizsgálatra rendelt megyénkbeli hadkötelesek f. évi június hó 1-én mennek Kassára a felülvizsgálatra.

Utóállítások. A folyó évi utóállítások június 8-án, július 6-án, augusztus 3-án, szeptember 21-én, október 12-én, november 9 s 23-án, végre december 14-én fognak megtartatni városunkban, még pedig a 77-ik számú hadkiegészítő kerületi parancsnoksági iroda helyiségében (alkülváros, Sarlay-féle ház.)

Vesztégyár. Hrabszke község loállományára, amennyiben Revilyák Mihály ottani telkesnél egy ruhós ló találtott, — a vestégyár elrendeltetett.

Juniális. A nagy-sárosi népiskolai tanítói jövő hó 2-án juniális rendeznek N.-Sároson.

A kis-szebeni népiskola ifjuságának f. hó 19-ére tervezett tavaszi mulatsága rossz idő bekövetkezése folytán elmaradt s most hihetőleg pünkösdi utáni szerdán azaz f. hó 27-én fog megtartatni.

A kis-szebeni dalárda f. hó 14-én kedélyes zártkörű férfi mulatságot rendezett a Kén-fürdő-ben. A mulatság esti 9 óráig tartott.

Iparos tanoncok iskolája Kis-Szebenben. A nagyméltóságú m. kir. vallás és közoktatási miniszterium a kis-szebeni iparos tanoncok iskolájára 300 forint évi segélyt utalványozott ki. Az iparos iskola szervezetett is már, az eddig megjelent tanoncok létszáma 75, a tanórák háromszor hetenkint és pedig kedden és pénteken esti 6—8 óráig és vasárnap reggeli 9¹/₂—12¹/₂-ig tartanak meg. Négy tanító működik az iparos tanodában és pedig: Krausz István tanítja az I-ső, Kozlák József a II-ik és Strauch Béla a III-ik tanfolyamot. Ringer Ferenc mind a három tanfolyamban adja elő a rajzot. Igazgatói teendőket Kozlák József tanító bízott meg.

Hamburgban e napokban rendőri uton záratott be a templom, a mennyeiben a plafondról leváló vakolat életveszélylyel járhat az ájtatoskodókra nézve. Mellesleg legyen megjegyezve, hogy e templom kegyura — a vallásalap.

Örült. E hó 21-én a reggeli órákban a főutezán, szemben a kollégiummal, egy kiszabadult örült fiatal ember nagy esődülésre adott alkalmat. A szerencsétlen midőn kirohant az utczára, neki állt minden vele szemben találkozóknak s irgalmatlanul agyabugyált mindenkit. Így a többek közt elökapta V. helybeli lelkészt s azt a sárba lerántotta. Egy rendőrnök végre mintegy félórai hercezhureza után sikerült az örvongót elfognia. Hozzá tartozói jobban vigyázhatnának e szellemi betegre.

Meghalt-e? Kaproncza községében e hó 12-én reggel Vilesek Mária hajadonnak egy éves gyermeke rögtönözve elhalt; ennek folytán — miután a faluban sem orvos, sem halottkém nincsen, — minden szemle nélkül készülték eltemetetéséhez. Mily nagyfokú volt azonban meglepettetésük az anya és a nagyszülőknek, midőn 13-án reggel, kis rázás folytán a gyermek fölelevenedett? 14-én reggel a gyermek azonban ismét meghalt s azt mondják, hogy ez alkalommal tökéletesen. Megesínálták tehát a kis koporsót, kiásták a sirt, s 15-én reggel 7 órakor annak rendje és módja szerint eltemették. Talán mégis jó lett volna azon gyermeket megvizsgáltatni? hátha ismét fölelevenedett volna? s talán, az országos törvény, mely a hullának 48

óra elteltével leendő eltemetetését rendeli, megtartása Kaproncza községében is kívánatos, annál inkább, mert hála a Gondviselésnek, semmiféle ragályos betegség nem uralkodik.

A templomba esukták. Özv. B. L. asszonnyal igen furesa eset történt meg e hó 21-én. Az asszonyságot városunkban mindenki igen ájtatos asszonynak ismeri, kinek főéletvezéje a templomba való járás s imádkozás. Az említett napon is reggel bement a plébániai nagy templomba s ott olyan buzgón imádkozott, hogy denique is elaludt. Az egyházi nem vette észre, s az istenítisztelet végeztével szépen becsukta a templomba. A mint B. L. asszony később felébredt, természetesen borzasztó lármát csapott, mi által a járókelők figyelmét magára vonta. Ezek aztán elhívták az egyházfit, ki 3/4 órákor kimentette a halálra ijedt asszonyságot szent börtönéből.

Szép vendég. Töltszéken, egy ott már hosszabb idő óta lakó ablakos-mesternek szokása volt az utasokat éjszakára magához fogadni, holott is aztán ágyat vettettek nekik, ezek a gyalog megtett út fáradságait a szalmán kipihenheték. E hó 13-án délután 5 óra tájban beállított hozzá egy 17—18 éves síheder s éjjeli szállást kért. Az ablakos régi szokásához híven, szívélyesen fogadta. Később a hártfai országos vásárról jövő két abauj-megyei paraszt szállott meg nála; s az előbb jött síheder ezekkel együtt feküdt le a földre vetett szalmára. Mily nagy volt azonban a házi gazdának meglepetése, midőn reggel 4 órakor észre vette, hogy a fiatal ember nincs a takaró alatt s hogy vele együtt eltűnt a pénztárcát képező kis ládikó is, melyben 210 forint készpénz s mintegy 350 forint képező váltók is voltak. A károsult küldönczei a szelözsa minden irányában futottak a tolvaj üldözésére, azonban öt megtalálni eddig nem sikerült, csakis a ládikót találták meg az üres pénztárczával szétrombolva, mely körülmény arról tanusodik, hogy a készpénzt és váltókat bizony elvitte magával az ipse.

Öngyilkos katona. Vojtek N., eperjesi illetőségű, házi ezredünk 4-ik zászlóaljának 15-ik századába beosztott s csak e tavasszal bevonult újoncz közvitéz napokban Kis-Szebenből engedelem nélkül Eperjesre átrándulván, ott egy napig mulatott; visszajövet a többi társai figyelmeztették azon büntetésre, a melyet a századból való önkényű eltávózása maga után vonni fog. Félélmében agyonlőtte magát. (F.)

Körözések. Bizonyos Allgauer Mihály, diószegi illetőségű festőt, vagy mázolózt keresnek városunkban, ki rossz fát tett a tűzre, s most kerüli az igazságot. A helybeli kapitányság pedig bizonyos Dolny János, olesnői illetőségű, 67. ezredbeli tartalékosat keres, kit az ezred parancsnoksága a fegyvergyakorlatok miatt körözött. Liska Jánosné sz. Gaboresák Mária, kriványi származású nőt, ki több hónappal előbb nagyobb mérvű lopást követett el s megszökött, szintén körözött a hatóság.

Tolonczozás. A kapitányi hivatal Potoesnyik Teréz, tályai illetőségű eselédett rossz magaviselete miatt, Landau Salamon, új-szandeesi illetőségű esavargót pedig, a ki igazolási jegyének hamisítása miatt a helybeli fogházban 8 hónapig hűsölt, büntetésének kiállása után, mint a közbiztonságra nézve veszélyes személyt Gácsországba tolonczoztatta el.

Gyujtogató. E hó 7-én reggel Duda Mária, nagy-sárosi lakos házából ismeretlen módon tűz ütött ki, szerencsére az említett ház fedelén kívül

egyéb nem égett el. A csendőrség utána járván a dolognak, nyomába jött, hogy a tűz kiütése előtt közvetlenül, a fentjelzett házból bizonyos Horváth András futott ki. A csendőrség tüstént elfogta a gyanúsított egyént s vallatára fogta, ki egész töredelmesen bevallá, hogy azért gyujtotta fel a házat, mert Duda Mária 2 frttal adósa neki, mely összeget semmi szín alatt sem akart visszafizetni.

Golyó az agyvelőben. Gerson Ede 17 éves nyomdásztanonc, aki március hó 10-én öngyilkossági szándékból jobb halántékán lötte magát, tegnapelőtt teljesen gyógyulva hagyta el Navrátil tanárnak rókusi sebészeti osztályát. A golyó mintegy ujnyira hatolt be az agyvelőbe, honnan azt nem is lehetett eltávolítani, de sikerült műtéttel oly helyre irányított, ahol az agy működését nem gátolja.

Bitang ló Sárpatakon e hó 8-án egy 5—6 éves fekete szőrű, — homlokán csillaggal — herélt ló bitangásban találtott, s jelenleg Szamet Hermann ottani lakosnál van elhelyezve.

Óvás. Lapunk mult számában a soóvári tűzre vonatkozólag hivatalos adatok, tehát a legauthenticusabb forrás alapján, közöltük, hogy a mult hó 30-iki tűzben ugylátszik, hogy Ungár Manó, ottani koresmáros s károsultnak is benn van a keze; különben a bíróságnak lesz feladata kideríteni a valót. Ezen közleményünkben tehát absolute semmiféle pozitív állítás nem foglaltatik, sem pedig gyanúsítás. Ismételtelen kijelentjük, hogy a bíróságnak lesz feladata kideríteni a valót! A hamis hírek koholmánya s gyanúsítás vádja ellen pedig ezennel óvást emelünk.

A lelkészkező papság javadalmazása. A vallásügyi miniszter és a püspöki kar között a lelkészkező alsó klerus elégtelen ellátásu tagjainak javadalmazására vonatkozó ügyben megindított érintkezésnek újabb mozzanatát képezik azon megbeszélések, melyek a kultuszminiszter s az e napokban Budapesten számosabban egybegyűlt s a bíbornok hercegprímás elnökele alatt tanácskozó püspöki kar között bizalmasan történtek. Melyeknek eredménye azon mindkét részről nyert meggyőződés, hogy ama nagy feladat szerencsés megoldásának egyik elodázhatlan alapját képezendi a magyar katolikus egyház valamennyi lelkészi javadalmi jelenlegi jövedelmeinek összeírása, amely a jövő év tavaszi és nyári hónapjaiban országosan megindíthatván és kétségkívül be is végeztethetvén, az egyházi és világi hatóságoknak együttes működése által létesíttetnék. Ennek kellően való keresztülvitelére pedig szükségesnek ismertetett, hogy az egyházi és világi hatóság még ez évben kiküldendő és valamint a püspöki kar, ugy az illető miniszteriumok képviselőiből álló bizottság tanácskozzék és határozza el a valamennyi egyházmegyében egyszerre megkezdendő és folytatandó javadalom-összeírások helyes módját, az összeírásokba fölveendő vagy azokból kizárandó jövedelmeket stb., hogy azután körülbelül az 1886-iki év őszi hónapjaiban összeállíthatók és kellő számvevői vizsga alá vehetők legyenek az összes eredmények. Időközben pedig a vallásügyi miniszter és a püspöki kar között folytatának a főnforgó ügygyel szoros összekötésben levő más nagy kérdések, ugymint a kongrua meghatározása, a bizonyos országrészekben fölösleges plébániák redukciója és hasonlók fölött való tárgyalások.

Felelős szerkesztő: **Hedry Bertalan.**

Kiadótulajdonos: **Haitsch Lajos.**

esábitó nincs sehol. Hátha mégis ártatlan? Ha a mellözött nő bosszuműve? S bármint legyen: a hitvessel Velitorisz János boldogságát is megölik! A bírák ingadozni kezdtek és vártak.

Ah, de ha a büntetés eltűnt: a vétkes szerelem árulója lett önmagának gyümölese által, s a bírák Annára pillantottak — és ki volt mondva halálos ítélete.

Idő és minden bizonyíték összevágott, hogy fattyuhajtás az, mit Velitorisz családfáján távollétében szemeztek.

A vérpadot felállították azon a bástyán, mely a város kapuja és az ut felé néz. S még egy futárt elküldtek tudósítani a férjét, hogy hűtlen neje meg fog halni.

A pallos, melyet az ifju tanácsnok szerzett meg a városnak, megvillant — s a nő feje lehullt.

Néhány óra mulva porfelhőben vágatott Bártfa felé a tanácsnok.

— Megálljatok! Nőmet, gyermekemet ne bántsátok! Végezzetek velem! Én szegtem meg kötelességemet, én jöttem hozzá lopva szerelemből!

S vágatott a bástya felé, a szép asszonyhoz, ki hűségé miatt vesztet el.

Nemzetiségünk megőrzésének történeti alapjai.

Irta: **Osváth Kálmán.**

II.

A történelem azt mutatja, hogy az emberiség díszére és boldogságára az emberi szellem tiszta önkénytelenségből származott művei tettek annyit, mint azok, a melyek politikai intézmények gyümölcsei s melyeket törvény szigora eszközölt. Anglia, Amerika és Belgium ellenkezőt látszanak ugyan bizonyítani. Szokás, hogy ezen országokban min-

dent a politikai intézményeknek tulajdonítsanak és pedig valamennyinek gazdasági és gyárpara, kereskedése, köznevelése és tudományossága kétségkívül nagyobb részben egyesületi munkásság, önkéntes hazafiság műve, s hogy többet ne említsék, Anglia indiai birtokát nem az indiai kereskedési egyesület által szerezte-e? S tekintélyes angol író után mondom, hogy a Sziget-királyság negyvenen felül álló köznevelője közül alig van három, melyet nem magánosok, vagy erkölcsi társulatok buzgalma alapított. De hogy önmagunk életéből is hozzak fel példát: vajjon Magyarországnak az akadémia, dunai gőzhajózás, lánchíd, vasutak, gazdasági egyesületek stb. nem elég javára és díszességére voltak-e eddig és lesznek még ezután is? S pedig ezeket nem a közigazgatás, de egyesületi buzgóság állította elő. Tanuljunk innét, bármilyen viszonyok között is az adott téreken munkálkodni, a mindenható megadja annak sikerét. Legyen azért áldás a Pázmányok és Bethlenek, a Fesztetiesek és Széchenyiek emlékeztetőn, kik hazánkban ily ezüli intézeteket alapítottak. Ők messze belátták a jövőbe akkor, midőn a nemzetnek úgyszólván lelkét igyekeztek a tudomány emberei által Hunnia földébe beültetni, hogy az ismeretek esatornái egyszerűsmind a nép milliói közé is kiterjedvén, nemzet és haza, tudomány és közműveltség örökre kirihatlanná legyen.

Minden virágzó tanoda, valamennyi díszes templom, minden művészeti és tudományos esarnok, a festő és író remeklése, az illetett dalmok éneke, egy-egy az ó-korra emlékeztető kastély, vagyonos és szép falu s rendezett gazdaság, melyet magyar pénz, és ez buzgóság állított elő, mutatni fogják századok során a magyar ész teremtő erejét, megőrzendő lábaink alatt a földet, környezetünkben a nemzeti léget, melyben egyedül élhet meg jóra való magyar.

A történeti alapokat teszik továbbá: nemzeti szokások és erkölcsök, történeti hagyományok és ünnepek, nyelv, zene, tánc és öltözet.

Hogy egy népfaj vagy izlés, vagy szellem-nélküli, vagy elnyomva és szolgaságban él: rendszeren a szomszédok és a felette uralkodó nép szokásait s erkölcsét veszi át, de ha Istenlő képességgel van felruházva, ha önmunkás szellemmel bír, az idők során magának nemesak politikai és társadalmi életet, hanem egyszersmind geniuszához illő szokásokat és nemzeti erkölcsöket teremt.

Ha a magyar nemzet ez utolsók közé tartozik, kétségbevonhatlan; vett ugyan ő is át szomszédaitól vallásos és polgári szokásokat, de azokat saját természetével és a magáival egészen azonosította, geniuszához idomította. A magyar ősi erkölcsök és szokások: a rajongás nélküli vallásosság, az egyházi és nemzeti ünnepek megtartása, hazaszeretet és hű-nemzeti érzés, király, törvény, szülők és vének tisztelete, vendégszeretet, könyörületesség, nagylelkűség a legyőzöttek, megbocsátási készség a megsértők irányában, önbecsület, dőllyf nélküli büszkeség, szabadságszeretet; mig ezeket tiszteljük s maradékainkra is átültetjük, addig magyarok leszünk: mihelyt elfeledjük, vége lesz nemzeti egyéniségünk főbb és szebb ismertető bélyegének.

Ugyanez áll nemzeti hagyományainkról és ünnepeleinkről. Ezeket is kötelesség megőriznünk, nehogy az idő elhossa emléküket s a jelen örvénybe merítse a múltat.

Jellemünk legismertetőbb s legeredetibb bélyegei azonban a nyelv, öltözet, dal, zene és tánc.

(Folyt köv.)

